

Identifying the Benefits of the "School as a Neighborhood Educational Center" Project from the Perspective of the Cooperative Groups (Case Study: Elementary Schools in Mahabad County)

soleiman M¹ , Edris islami^{*2}

¹ M.A. in Curriculum Development of Islamic azad university of Mahabad, Mahabad, Iran

² Assistant Professor of the Education Department, Islamic Azad University of Mahabad, Mahabad, Iran

10.22080/DC.2023.4294

Date Received:

February 02, 2023

Date of sent to Review:

February 02, 2023

Date Revised:

March 07, 2023

Date Accepted:

April 23, 2023

Keywords:

school plan,
neighborhood
educational center,
cooperative groups,
elementary schools

Abstract

This research aimed to recognize the benefits of the "School as a Neighborhood Educational Center" project from the perspective of the cooperative groups of elementary schools in Mahabad County. The present research was carried out using a qualitative approach and a phenomenological method. The participants of this research were the cooperative groups of elementary schools in Mahabad County, 10 of which were selected through targeted and snowball sampling and interviewed in this research. The research tool was a semi-structured interview, the validity of which was obtained through a long engagement, individual review by members, and obtaining information from the homogeneity. The reliability of the interview was also calculated through the preparation and application of a written framework for the interview. This framework was used in all interviews after experts approved it and ensured its effectiveness in covering the objectives. The thematic analysis method was used to analyze the data. The results of the interviews from the support groups of elementary schools in Mahabad County regarding the benefits of the school plan as a neighborhood educational center revealed that there are twenty-six basic themes and six organizing themes, including social development, improving the connection between the school and the neighborhood, improving the quality of learning, increasing the productivity of the neighborhood, the growth of the school's effectiveness, and the promotion of the financial cycle. Moreover, regarding the factors affecting the optimal implementation of the school plan as a neighborhood educational center, thirty-three basic themes and three organizing themes were found, namely human factors, structural factors, and extra-organizational factors. Additionally, regarding the implementation problems and challenges of the school plan as a neighborhood educational center, nine basic themes and four organizing themes, including lack of extra-organizational support, structural obstacles, cognitive problems, and the challenge of connecting the school and the neighborhood, were obtained. The general result of this study indicates that this project strengthens the connection between the school and the neighborhood and improves the learning and educational capacities of the school and the neighborhood.

*Corresponding Author: Edris Islami

Address: Islamic Azad University of Mahabad, Iran

Email: edrisislami@yahoo.com

شناسایی فواید طرح "مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله" از دیدگاه گروه‌های همیار (مورد مطالعه: مدارس دوره ابتدایی شهرستان مهاباد)

سلیمان محمودی نژاد^۱ ، ادریس اسلامی^۲

^۱ کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی، شهرستان بوکان، بوکان، ایران
^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

 10.22080/DC.2023.4294

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی فواید طرح «مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله» از منظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد است. پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسی به انجام رسید. شرکت‌کنندگان این پژوهش، گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد هستند که در این پژوهش ۱۰ نفر از این افراد وارد مصاحبه شدند. این افراد با استفاده از دو روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه ساختاریافته است که روایی آن به‌وسیله درگیری طولانی، بررسی فردی توسط اعضا و کسب اطلاع از همگنان و پایایی آن از طریق تهیه و به‌کارگیری چارچوبی مدون برای مصاحبه به دست آمد. این چارچوب پس از تأیید متخصصان و اطمینان از کارایی آن در پوشش اهداف در تمام مصاحبه‌ها به کار گرفته شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از شیوه تحلیل مضمون استفاده گردید. بر اساس مصاحبه‌ها از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله بیست‌وشش مضمون پایه و شش مضمون سازمان‌دهنده با عناوین ۱. توسعه اجتماعی، ۲. ارتقای پیوند مدرسه و محله، ۳. بهبود کیفیت یادگیری، ۴. افزایش بهره‌وری محله، ۵. رشد اثربخشی مدرسه و ۶. ارتقای چرخه مالی و در خصوص عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله سی‌وسه مضمون پایه و سه مضمون سازمان‌دهنده با عناوین ۱. عوامل انسانی، ۲. عوامل ساختاری و ۳. عوامل برون‌سازمانی و در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله نه مضمون پایه و چهار مضمون سازمان‌دهنده با عناوین ۱. کاستی در حمایت‌های برون‌سازمانی، ۲. موانع ساختاری، ۳. مشکلات شناختی و ۴. چالش پیوند مدرسه و محله آشکار شد. نتیجه کلی این مطالعه بیانگر آن است که این طرح به تقویت ارتباط مدرسه و محله و ارتقای ظرفیت‌های یادگیری و آموزشی مدرسه و محله بسیار کمک می‌کند.

تاریخ دریافت:

۱۳ بهمن ۱۴۰۱

تاریخ ارسال به داور:

۱۳ بهمن ۱۴۰۱

تاریخ اصلاح:

۱۶ اسفند ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۰۳ اردیبهشت ۱۴۰۲

کلیدواژه‌ها:

طرح مدرسه، کانون تربیتی محله، گروه‌های همیار، مدارس ابتدایی.

* نویسنده مسئول: ادریس اسلامی

آدرس: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مهاباد، ایران

ایمیل: edrisislami@yahoo.com

مقدمه

مدرسه یکی از اجزای محله است و در دل خود محله و از جنس آن است. استفاده‌کنندگان و گردانندگان آن اکثراً از مردم همان محله هستند که طراحی انعطاف‌پذیر مدرسه‌ای مبتنی بر شناخت قوت‌ها و ضعف‌ها، برای مردم آن محله و به‌وسیله‌ی همان مردم به‌مرورزمان می‌تواند بر بهبود کیفیت آن محله اثر به‌سزایی داشته و درنهایت احساس تعلق مردم محله نیز به محله‌ی خود افزایش دهد (پیلاتون^۱، ۲۰۱۰). در مدارس کشور ما نوع نگاهی که به طراحی فضاهای مدارس می‌شود، تنها توجه به نیازهای درونی مدرسه و آنچه در درون آن اتفاق می‌افتد، معطوف است و صرفاً محیطی است برای آموزش دانش‌آموزان، به‌گونه‌ای که مدت‌زمان مشخصی را در آن سپری می‌کنند و پس از طی شدن آن، مدرسه را ترک نمایند؛ بنابراین نگاه به مدرسه به‌عنوان یک مرکز اجتماعی و مکانی برای یادگیری همسایگی‌های خود وجود ندارد (حمزوی، ۱۳۸۹). اندیشمندان و جامعه‌شناسان و مسئولان امور آموزش و پرورش در کشورهای مختلف متوجه شده‌اند و احساس کرده‌اند که باید در وضع آموزش و شکل و کار مدارس و آموزشگاه‌های کنونی تغییری داده شود، چراکه بین مدرسه و جامعه آن‌چنان‌که باید پیوندی وجود ندارد، درنتیجه محصول مدرسه، یعنی دانش‌آموزان که در این مدارس پرورش می‌یابند نیز برای زندگی در اجتماع خود زیاد مناسب نیستند و نمی‌توانند به پیشرفت و پیشبرد آن کمک کنند (پی و تو^۲، ۱۳۹۴). مدرسه به‌عنوان یک ظرفیت کالبدی بالا، امروزه با توجه به ساعات کاری مدارس در ایران، عمر مفید خود را معمولاً تنها به شش ساعت در روز محدود کرده است و مابقی ساعات به‌عنوان یک کالبد مرده تلقی می‌شود، البته این جدا از روزها و ماه‌های تعطیل سال است که فعالیت مدرسه به حداقل می‌رسد و درمجموع این یعنی اتلاف سرمایه. به‌علاوه ساعات مفید آموزش هم محدود به گروه خاصی از افراد جامعه (فقط دانش‌آموزان) است. در بسیاری از جوامع، مشارکت میان مدارس و دیگر نهادها و سازمان‌ها به دنبال فراهم آوردن امکاناتی برای کودکان هستند تا آن‌ها را آماده سازند بیشتر بیاموزند و موفق باشند و نیز خانواده‌ها و اجتماع را برای پیشرفت و ترقی کمک نمایند که این دومی به‌عنوان موضوعی مطرح است که در مدارس به فراموشی سپرده‌شده است (کامل نیا، ۱۳۹۶). مدرسه یکی از اجزای محله که به دلیل اهمیت خود می‌تواند فعالیت‌های متنوعی را از قبیل آموزشی، پرورشی، فراغتی و... در برگیرد. این امر امکان بالقوه‌ای را در پذیرش نقش‌های مختلف در جامعه به مدرسه خواهد داد که متأسفانه در وضعیت فعلی، در ایران، این پتانسیل‌ها تا حد زیادی نادیده گرفته شده است. مدارس اجتماعی، مدارس هستند با تمام فعالیت‌های متنوع و خاص خود که در عین اینکه عملکرد آموزشی خود را مستقلاً انجام می‌دهند، قابلیت تعامل با محله در بهره‌وری از امکانات را نیز دارند (غروی الخوانساری، ۱۳۸۴). مدارس اجتماعی با عجزین ساختن آموزش، زندگی اجتماعی، مسائل فراغتی، محیط آموزشی را تلطیف نموده و موجب جذابیت این محیط و تعلق خاطر دانش‌آموزان به آن را فراهم می‌آورند (سمیع آذر، ۱۳۹۵).

یکی از طرح‌های بسیار مهم در نظام آموزشی ایران که با هدف پیوند بیشتر مدرسه و جامعه تدوین شده است، مدرسه، کانون تربیتی محله است. طبق بخشنامه ابلاغی به مدارس از سوی آموزش و پرورش در تبیین طرح «مدرسه، کانون تربیتی محله» آمده است. سازمان‌ها و نهادهای متعددی در حوزه فرهنگی و تربیتی فعالیت می‌کنند که عدم ارتباط منسجم و همکاری و تعامل بین آن‌ها موجب کاهش اثربخشی و هدر رفت زمان و هزینه بسیار می‌شود. از سوی دیگر، آموزش و پرورش بر اساس وظیفه ذاتی خود و با توجه به منابع انسانی و مادی موجود در مدارس می‌تواند، راهبری و ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی محیط پیرامون مدرسه را بر عهده بگیرد. از این‌رو در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش به‌عنوان یک سند ملی راهبردی از مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله نام برده شده و پیشرفت فرهنگی محله را با محوریت مدرسه در نظر می‌گیرد؛ بنابراین برنامه‌ریزی

¹ - Pilloton

² - Pi & Tov

برای استفاده از ظرفیت‌های محلی و مدرسه و تلفیق آموزش‌های رسمی با زندگی اجتماعی از الزامات تبدیل مدرسه به کانون تربیتی محله محسوب می‌شود (سند تحول بنیادین، ۱۴۰۰).

در زمینه‌ی پیوند خانه و مدرسه مطالعاتی انجام شده است. محمدی پویا، ادیب و زارعی (۱۳۹۹) در پژوهشی راهبردهای مناسب افزایش پیوند خانه، مدرسه و جامعه را بررسی کردند. این پژوهش با بهره‌گیری از ابعاد شش‌گانه پیشنهادی اپستین مورد ارزیابی قرار گرفته است. درنهایت راهبردهای مناسب بر اساس هر یک از ابعاد شش‌گانه تشریح شده‌اند به طوری که در بعد فرزند پروری؛ ایجاد مرکز کتابخانه‌ای برای والدین، برنامه‌های حمایت خانواده، مدیریت فضای مجازی با تشکیل شبکه مدارس^۱ و برگزاری کارگاه‌های آموزش والدین، بعد ارتباط یابی؛ ایجاد کانال‌های ارتباطی شفاهی و رودررو، ارتباط یابی کتبی و اینترنتی، کارت‌های گزارش عملکرد دانش‌آموزان، به‌کارگیری یک رابط مدرسه/خانه، ایجاد اطلاع‌رسان قدرت مدرسه^۲، بعد مشارکت داوطلبانه؛ ارزیابی استعدادها و والدین، تقویت باورپذیری در والدین داوطلب، دعوت از داوطلبان در رویدادهای مدرسه، نظرسنجی سالانه، نظارت بر نحوه اخذ کمک‌های مالی و طرح‌ریزی یک برنامه منعطف، بعد یادگیری در خانه؛ شامل مجموعه‌ای از راهبردها از جمله آموزش تخصصی معلمان با محوریت یادگیری در خانه، آموزش تخصصی والدین با محوریت ارائه راهنمای تکالیف خانگی و تقویت رفتار تعاملی دانش‌آموز با محوریت ارائه تکالیف خانگی تعاملی، بعد تصمیم‌گیری؛ تشکیل سازمان والدین، تهیه چک‌لیست انتظارات والدین، تشویق والدین به مشارکت در فرصت‌های غیررسمی، گزینش افراد انتخاب‌شده به‌عنوان نماینده اولیاء در اقوام و گروه‌های مختلف اجتماع، بعد همکاری با سازمان‌های اجتماعی؛ شناسایی سازمان‌های مرتبط با امور مدارس، دعوت از سازمان‌های اجتماعی، شبکه‌سازی مدارس، دسترسی به نقشه منابع اجتماعی از مهم‌ترین راهبردهای مشارکت والدین/مدرسه به شمار می‌رود. خیرخواه شستان (۱۳۹۹) در پژوهشی عوامل مؤثر بر پیوند با مدرسه در دانش‌آموزان را بررسی کرد. یافته‌ها نشان داد که عوامل خانوادگی، عوامل تحصیلی، عوامل فردی و عوامل اجتماعی به ترتیب بر پیوند دانش‌آموزان به مدرسه مؤثر بود. ذوالفقاری (۱۳۹۹) الگوی تعامل مطلوب فرهنگی- ارتباطی بین مسجد مدرسه و خانواده را بررسی کرد. نتایج نشان داد که پیوند مسجد، مدرسه و خانواده پدیده‌ای محوری است که شرایط علی آن را ظرفیت‌ها و ضعف‌های نهادهای تربیتی تشکیل می‌دهد و برای تحقق آن باید به زمینه‌های آن - بایسته‌های برنامه‌ای، ساختاری و سرمایه انسانی- توجه شود.

گود^۳ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان مدارس محله و توسعه جامعه: آشکار کردن تقاطع‌ها از طریق بحث تعطیلی مدرسه فیلادلفیا^۴ انجام داد. این مقاله از طریق تجزیه و تحلیل یک بحث تعطیلی مدارس در فیلادلفیا، تقاطع بین مدارس و توسعه جامعه را نشان می‌دهد. علیرغم ارتباط متقابل آن‌ها، تلاش‌ها برای بهبود مدارس و محله‌ها به‌طور قابل‌توجهی متوقف شده است. به‌طور تجربی، این مقاله به بررسی روش‌هایی می‌پردازد که دینفعان محله پیامدهای تعطیلی توصیه‌شده مدارس را از نظر حوزه‌های اجتماعی، نهادی، اقتصادی و فیزیکی محله‌های خود چارچوب‌بندی کردند. این داده‌ها شامل سوابق ویدئویی از جلسات اجتماعی است که در طول بحث تعطیلی در زمستان ۲۰۱۲-۲۰۱۳ و مصاحبه‌های بعدی انجام‌شده با سهامداران محله برگزار شد. این تجزیه و تحلیل برنامه‌ای را برای محققان و متخصصان توسعه جامعه ترسیم می‌کند تا فعالانه با مدارس محله درگیر شوند ریتلینگر^۵ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان رابطه بین مدرسه و محله: دیدگاه‌های کودک محور در مکان‌های آموزشی^۶ اذعان

^۱ - School Networking

^۲ - School Power

^۳ - Good

^۴ - Neighborhood Schools and Community Development: Revealing the Intersections through the Philadelphia School Closure Debate

^۵ - Reutlinger

^۶ - The Relationship Between School and Neighborhood: Child-Oriented Perspectives on Educational Locations

می‌دارد که به دلایل سازمانی، مدیران مدارس تمایل دارند دانش‌آموزان را بر اساس محله‌ای که در آن زندگی می‌کنند طبقه‌بندی کنند؛ بنابراین منطقه مسکونی شاخص مهمی از ترکیب کلاس‌های مختلف مدارس است - حداقل در مورد مدارس ابتدایی سوئیس. با توجه به این منطق، معلمان با ویژگی‌های محله‌ای که مدارس آن‌ها در آن قرار دارد، مواجه می‌شوند. از آنجاکه دانش‌آموزان مشکلات روزمره خود را با خود حمل می‌کنند، وضعیت اجتماعی محله در کلاس درس نیز منعکس می‌شود. در مناطقی که تمرکز بالایی از مشکلات اجتماعی دارند، این امر چالش بزرگی را برای معلمان ایجاد می‌کند؛ اما در مورد دیدگاه کودکان چه می‌دانیم؟ محله خود را چگونه می‌بینند؟ آن‌ها از مدرسه چه انتظاری دارند؟ آن‌ها رابطه محله و مدرسه را چگونه می‌بینند؟ نویسندگان این سؤالات را بر اساس یافته‌های یک پروژه تحقیقاتی در مورد فضاهای زندگی در یک شهر متوسط سوئیس مورد بحث قرار می‌دهد. نیوونهوئیس^۱ و هویمیجر^۲ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان ارتباط بین محله‌ها و پیشرفت تحصیلی، مروری نظام‌مند و فرا تحلیل^۳ را بررسی کردند. نتایج آنان نشان داد که رابطه بین محله‌ها و نتایج آموزشی فردی تابعی از فقر محله، جو آموزشی محله، نسبت گروه‌های قومی/مهاجر و بی‌سازمانی اجتماعی در محله است. واریانس در یافته‌های مطالعات مختلف تا حدی با طرح نمونه‌گیری و نوع مدل مورد استفاده در هر مطالعه قابل توضیح است. استفاده از متغیرهای کنترلی (متغیرهای مدرسه، خانواده و والدین) در توضیح تنوع در قدرت تأثیرات محله اهمیت بیشتری دارد. یاکوبسون^۴ (۲۰۱۶) در پژوهشی تحت عنوان مدارس جامعه: رویکرد مکان محور به آموزش و تغییر محله^۵ بیان می‌کند که نهادهای یک محله برای سلامت و قدرت اقتصادی آن حیاتی هستند و مدارس دولتی یکی از مهم‌ترین مؤسسات مشترک هستند. آن‌ها نه تنها به‌عنوان مراکزی برای ارائه آموزش عمل می‌کنند، بلکه به‌عنوان مراکزی برای جوامع برای سازمان‌دهی طیف وسیعی از حمایت‌ها و فرصت‌ها برای کودکان و خانواده‌های آن‌ها عمل می‌کنند. این‌گونه مشارکت‌های مبتنی بر مدرسه خدمات و حمایت‌های اجتماعی را ارائه می‌کنند، فرصت‌های آموزشی، مراقبت‌های بهداشتی، خدمات سلامت روان، آموزش بزرگسالان و برنامه‌های تغذیه را با تأکید قوی بر برابری و بیشترین استفاده از نقاط قوت جامعه را فراهم می‌کنند.

با توجه به پیشینه‌ی پژوهش‌های انجام‌شده در ارتباط با پیوند جامعه با مدرسه مشاهده شد که این مطالعه‌ها پیوند مدرسه و جامعه را در چارچوب طرح مدرسه، کانون تربیتی محله بررسی نکرده‌اند و با توجه به تأکید سند بالادستی تحول بنیادین بر ملاحظه پیوند مدرسه و جامعه در چارچوب این طرح، لزوم مطالعه‌ای در این باب هر چه بیشتر احساس می‌شود. پژوهش حاضر، گامی در راستای این ضرورت است. لذا سؤال اصلی پژوهش این است که از منظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد طرح مدرسه، کانون تربیتی محله چه ویژگی‌های باید داشته باشد؟

سؤال‌های پژوهش

۱. فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

۲. عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

1 - Nieuwenhuis

2 - Hooimeijer

3 - The association between neighbourhoods and educational achievement, a systematic review and meta-analysis

4 - Jacobson

5 - Community schools: A place-based approach to education and neighborhood change

۳. مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسی به انجام رسید. شرکت‌کنندگان این پژوهش، گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله هستند. گروه همیار در هر مدرسه عبارت است از مدیر مدرسه، نماینده معلمان، رئیس و یک نفر از شورای انجمن اولیا و مربیان مدرسه، ۳ نفر از نمایندگان نهادهای محلی (شورای محله، مسجد محله، شهرداری، شوراییاری، مراکز قضایی و انتظامی، اصناف، کانون‌های فرهنگی و ...) بر اساس دو روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی، ۱۰ نفر به‌عنوان شرکت‌کننده در این پژوهش انتخاب شده‌اند که اطلاعات جمعیت شناختی آن‌ها در زیر آمده است.

ردیف	گروه‌های همیار	تعداد	جنسیت	سن	تحصیلات
۱	مدیر مدرسه	۳	مرد	۴۴	کارشناسی ارشد
			زن	۴۲	کارشناسی ارشد
			مرد	۴۷	کارشناسی
۲	نماینده معلمان	۲	زن	۴۵	کارشناسی ارشد
			مرد	۴۰	کارشناسی ارشد
۳	رئیس انجمن اولیا	۱	مرد	۴۶	کارشناسی
۴	عضو انجمن اولیا	۱	مرد	۴۹	دیپلم
۵	شورای محله	۱	مرد	۵۲	کارشناسی
۶	امام جماعت محله	۱	مرد	۵۸	کارشناسی
۷	اصناف	۱	مرد	۴۸	دیپلم

ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه ساختاریافته است. سؤالات مصاحبه بر اساس سؤالات پژوهشی بالا و پاره‌ای از سؤالات تکمیلی مربوط به هر سؤال طرح‌شده‌اند. روایی آن به‌وسیله درگیری طولانی، بررسی فردی توسط اعضا و کسب اطلاع از همگنان و پایایی آن از طریق تهیه و به‌کارگیری چارچوبی مدون برای مصاحبه به دست آمد. این چارچوب پس از تأیید متخصصان و اطمینان از کارایی آن در پوشش اهداف در تمام مصاحبه‌ها به کار گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، روش تحلیل مضمون حاوی دو کد پایه و سازمان دهنده و به کار گرفته شده است.

یافته‌های پژوهش

در این قسمت، پاسخ‌های هرکدام از سؤال‌های پژوهشی در چارچوب جداول سه‌گانه و توصیف برچسب تم‌ها ارائه می‌شود.

سؤال شماره ۱

۱. فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

جدول شماره ۱، یافته‌های مربوط به سؤال اول

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
توسعه اجتماعی	افزایش مشارکت شهروندان در اداره امور ارتقای کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی شهروندان افزایش مسئولیت‌پذیری اجتماعی کاهش آسیب‌های اجتماعی توسعه حس شهروندی انتقال فرهنگی
ارتقای پیوند مدرسه و محله	استفاده مدرسه از فضاهای محله هماهنگی اهداف مدرسه و محله تقویت ارتباط ساکنان محله با مدیریت مدارس استفاده از فضای مدرسه برای مراسم‌های محله برگزاری جلسات محله در مدرسه استفاده بهینه از تسهیلات مدرسه برای اولیا و ساکنین محله استفاده از توانایی مردم محله در شاداب سازی مدارس
بهبود کیفیت یادگیری	انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان یاددهی مهارت‌های اجتماعی به دانش‌آموزان یاددهی اصول و قواعد زندگی به دانش‌آموزان تقویت روحیه مردم‌داری دانش‌آموزان آشنایی دانش‌آموزان با فرصت‌ها و چالش‌های جدید یادگیری مطالب و مهارت‌های جدید دانش‌آموز انتقال حس نگهداری و مراقبت از وسایل مدرسه
افزایش بهره‌وری محله	افزایش بهره‌وری امکانات محله افزایش سرزندگی محله
رشد اثربخشی مدرسه	بهبود وضعیت کمی و کیفی مدرسه
ارتقای چرخه مالی	صرفه‌جویی اقتصادی برای مدرسه و محله

بر اساس مصاحبه‌ها از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله شش مضمون سازمان‌دهنده با عناوین ۱. توسعه اجتماعی، ۲- ارتقای پیوند مدرسه و محله، ۳- بهبود کیفیت یادگیری، ۴- افزایش بهره‌وری محله، ۵- رشد اثربخشی مدرسه و ۶- ارتقای چرخه مالی آشکار شد که در زیر آن‌ها، توصیف می‌شوند.

توسعه اجتماعی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به توسعه اجتماعی اشاره شده است. یکی از مدیران آقا گفت: «این طرح مشارکت شهروندان در اداره امور را بیشتر می‌کند»، نماینده معلمان می‌گفت: «کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی شهروندان

در محله‌ها را ارتقا می‌دهد»، رئیس انجمن اولیا بیان می‌کرد: «مسئولیت‌پذیری اجتماعی را افزایش می‌دهد»، مصاحبه‌شونده دیگر بر این باور بود: «ارتباط ساکنان محله با مدیریت مدارس را تقویت می‌کند»، مدیری دیگر اعتقاد داشت: «آسیب‌های اجتماعی را کاهش می‌دهد» و دیگری چنین اظهارنظر می‌کرد: «حس شهروندی را در دانش‌آموزان به وجود می‌آورد».

ارتقای پیوند مدرسه و محله

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به ارتقای پیوند مدرسه و محله اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «از توانایی مردم محله در شاداب سازی مدارس استفاده می‌شود»، امام جماعت محله می‌گفت: «این طرح باعث استفاده بهینه از تسهیلات مدرسه برای اولیا و ساکنین محله می‌شود»، مدیر آقایی می‌گفت: «می‌توان از فضای مدرسه برای مراسم‌های محله استفاده کرد»، همچنین مصاحبه‌شونده دیگر اعتقاد داشت: «به لحاظ اقتصادی مدرسه می‌تواند از فضاهای موجود در محله از مساجد، کتابخانه‌ها و سالن‌های ورزشی استفاده کند»، نماینده معلمان ابراز داشت: «این طرح باعث هماهنگی اهداف مدرسه و محله می‌شود» و دیگری بیان کرد: «بعضی از جلسات محله در سالن‌های مدرسه انجام پذیرد».

بهبود کیفیت یادگیری

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به بهبود کیفیت یادگیری اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «انعطاف‌پذیری دانش‌آموزان را بیشتر می‌کند»، همچنین نماینده معلمان می‌گفت: «مهارت‌های اجتماعی را به دانش‌آموزان یاد می‌دهد»، امام جماعت اعتقاد داشت: «برای تقویت روحیه مردم‌داری وی مفید است»، مدیری دیگر معتقد بود: «در این طرح، دانش‌آموز با فرصت‌ها و چالش‌های جدیدی آشنا می‌شود»، دیگری می‌گفت: «دانش‌آموز در محله و ارتباط با آن مطالب و مهارت‌های جدیدی می‌آموزد»، یکی از اصناف محله می‌گفت: «حس نگهداری و مراقبت از وسایل مدرسه به دانش‌آموز انتقال می‌یابد» و مدیر آقایی می‌گفت: «این طرح، اصول و قواعد زندگی را به دانش‌آموزان یاد می‌دهد».

افزایش بهره‌وری محله

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به افزایش بهره‌وری محله اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «این طرح باعث سرزندگی بیشتر محله می‌شود» و امام جماعت محله می‌گفت: «قابلیت تعامل با محله و بهره‌وری امکانات را افزایش می‌دهد».

رشد اثربخشی مدرسه

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به رشد اثربخشی مدرسه اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «این طرح، وضعیت کمی و کیفی مدرسه را بهبود می‌دهد».

ارتقای چرخه مالی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص فواید طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به ارتقای چرخه مالی اشاره شده است. یکی از مدیران آقا گفت: «این طرح، عامل صرفه‌جویی اقتصادی برای مدرسه و محله است».

سؤال دوم

عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

جدول شماره ۲، یافته‌های مربوط به سؤال دوم

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
عوامل انسانی	<p>استفاده از توانمندی دانش‌آموزان (خط، طراحی، نقاشی و...)</p> <p>محول کردن عمران و آبادانی مدرسه به دانش‌آموزان</p> <p>واگذاری مسئولیت به دانش‌آموزان</p> <p>محول کردن اجرای مراسم مختلف مدرسه به دانش‌آموزان</p> <p>استفاده از دانش‌آموزان فعال در فعالیت‌های فوق‌برنامه</p> <p>توجیه معلمان برای استفاده از دانش‌آموزان در اداره مدرسه و کلاس</p> <p>تشکیل کانون‌های مذهبی، علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری توسط دانش‌آموزان و ترغیب آنان به شرکت فعال در آنها</p>
	<p>تهیه هدایا و جوایز برای تشویق دانش‌آموزان توسط اهالی محله</p> <p>کمک اهالی محله به دانش‌آموزان کم‌بضاعت</p> <p>کمک اهالی محله به برگزاری گردش‌های علمی، آموزشی، تفریحی و تربیتی</p> <p>برگزاری مراسم مذهبی و تشویق دانش‌آموزان برای انجام فرایض دینی توسط اهالی محله</p> <p>کمک اهالی محله در ارائه خدمات بهداشتی</p> <p>کمک اهالی محله در جذب و جلب کمک‌های مالی خیرین</p>
	<p>شناسایی توانایی‌های اولیای مدارس</p> <p>بهره‌گیری از توانایی اولیای محله در بهبود وضعیت مدرسه</p> <p>همفکری و هم‌اندیشی با اولیا</p> <p>بهره‌گیری از تجارت اولیا در مسائل آموزشی و تربیتی</p> <p>معرفی نیازهای واقعی مدرسه و استفاده از تخصص و توان اولیا برای رفع آنها</p>
	<p>انتخاب مدیر مدرسه به‌عنوان رهبر اجرایی محله و مدرسه</p> <p>همکاری مدیر مدرسه با مردم محله</p> <p>تشویق و ارتقاء انگیزه معلمان</p>
عوامل ساختاری	<p>برگزاری جلسات مشترک با اهالی محله</p> <p>برگزاری جلسات دانش‌آموزی در محله</p> <p>استفاده از جلسات عمومی انجمن برای موضوعات مشترک</p>
	<p>استفاده از امکانات محله</p> <p>دسته‌بندی امکانات موجود در محله</p>
	<p>تنظیم تقویم اجرایی مشترک بین مدرسه و محله</p>

	تنظیم تقویم اجرایی طرح برای یک سال
	ارزیابی برنامه‌های اجراشده
	تخصیص منابع برای مدرسه
عوامل برون‌سازمانی	مشارکت همه‌جانبه ارگان‌ها و سازمان‌ها
	معرفی این طرح در صداوسیما

بر اساس مصاحبه‌ها از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله سه مضمون سازمان دهنده با عناوین ۱. عوامل انسانی، ۲- عوامل ساختاری و ۳- عوامل برون‌سازمانی آشکار شد که در زیر به توصیف آن‌ها پرداخته می‌شود.

عوامل انسانی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به روش عوامل انسانی اشاره شده است. یکی از مدیران آقا گفت: «از توانمندی دانش‌آموزان (خط، طراحی، نقاشی و...) استفاده شود»، مدیر خانم دیگری می‌گفت: «کارهای عمران و آبادانی مدرسه به دانش‌آموزان محول گردد»، مصاحبه‌شونده دیگر معتقد بود: «به دانش‌آموزان مسئولیت واگذار شود»، امام جماعت محله می‌گفت: «اجرای مراسم مختلف مدرسه به دانش‌آموزان محول گردد»، مدیری دیگر می‌گفت: «از دانش‌آموزان فعال در فعالیت‌های فوق‌برنامه استفاده شود»، نماینده معلمان اعتقاد داشت: «معلمان برای استفاده از دانش‌آموزان در اداره مدرسه و کلاس توجیه شوند» و مصاحبه‌شونده دیگر می‌گفت: «کانون‌های مذهبی، علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری توسط دانش‌آموزان تشکیل شده و دانش‌آموزان را به شرکت فعال در آن‌ها ترغیب کنند». یکی از مدیران آقا گفت: «اهالی محله در تهیه هدایا و جوایز به‌منظور تشویق و ترغیب دانش‌آموزان همکاری کنند»، دیگری می‌گفت: «اهالی محله در ارائه خدمات رفاهی به دانش‌آموزان کم‌بضاعت همکاری کنند»، یکی از مدیران گفت: «توانایی اولیای مدارس توسط ایجاد یک فایل از مشاغل و استفاده از آنان شناسایی شود»، مدیر آقای دیگر می‌گفت: «از توانایی‌های اولیای محله در بهبود وضعیت مدرسه استفاده شود»، امام جماعت اعتقاد داشت: «با اولیای مدرسه همفکری و هم‌اندیشی شود»، دیگری بر این باور بود: «از تجارب اولیا در طراحی مسائل آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان استفاده شود» و نماینده اولیا می‌گفت: «نیازهای واقعی مدرسه، معرفی و از تخصص و توان اولیا برای رفع نیازها استفاده شود»، مدیری می‌گفت: «مدیریت مدرسه با عوامل اجرایی و مردم محله باید با هم همکاری کنند» و یکی از مصاحبه‌شونده‌ها گفت: «برنامه‌هایی با محوریت تشویق و ارتقاء انگیزه معلمان تصویب شود».

عوامل ساختاری

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به عوامل ساختاری اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «از جلسات عمومی انجمن برای آموزش موضوعات مشارکت استفاده شود»، دیگری اعتقاد داشت: «جلسات مشترک با اهالی محله در مدرسه برگزار گردد» و مدیر دیگر می‌گفت: «جلسات برای دانش‌آموزان در محیط محله مثل برگزاری نماز جماعت و ... برگزار گردد»، یکی از مدیران گفت: «یک تقویم اجرایی با نهادهای موجود در محله و هماهنگی با آنان تنظیم گردد» و دیگری بر آن است: «تدوین و تنظیم تقویم اجرایی طرح برای یک سال تحصیلی آماده شود»، یکی از مدیران آقا گفت: «امکانات موجود در محله دسته‌بندی گردد» و مدیر دیگر می‌گفت: «از امکانات محله برای مدرسه استفاده شود»، یکی از مدیران گفت: «تخصیص منابع به روشی

که نتایج حاصل، نشانگر عدالت محوری و مسئولیت‌پذیری برنامه‌های مدرسه باشد» و یکی از مدیران آقا گفت: «برنامه‌های اجرا شده و میزان اثربخشی آن‌ها در پیشرفت دانش‌آموزان و مردم ارزیابی شود».

عوامل برون‌سازمانی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به عوامل برون‌سازمانی اشاره شده است. یکی از مدیران آقا گفت: «مشارکت همه‌جانبه همه ارگان‌ها و سازمان مؤثر است» و یکی از مدیران گفت: «اطلاع‌رسانی به مردم از طریق ایجاد برنامه‌هایی در صداوسیما با محوریت معرفی این طرح ایجاد شود».

سؤال ۳

مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله، از نظر گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد چه بوده است؟

جدول شماره ۳، یافته‌های مربوط به سؤال سوم

مضامین پایه	مضامین سازمان دهنده
عدم همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط عدم وجود تعامل بین شهرداری و مدارس عدم کمک خیران و نهادهای وابسته	کاستی در حمایت‌های برون‌سازمانی
عدم وجود بودجه کافی برای اجرای این طرح عدم وجود زیرساخت‌ها و تجهیزات کافی ضعف در مدیریت آموزشی	موانع ساختاری
عدم اطلاع‌رسانی به مردم در مورد این طرح ذهنیت منفی اولیا نسبت به جلسات مدرسه	مشکلات شناختی
هماهنگی پایین مدیران مدارس با افراد محله	چالش پیوند مدرسه و محله

بر اساس مصاحبه‌ها از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله چهار مضمون سازمان دهنده با عناوین ۱. کاستی در حمایت‌های برون‌سازمانی، ۲- موانع ساختاری، ۳- مشکلات شناختی و ۴- چالش پیوند مدرسه و محله آشکار شد که در زیر به توصیف آن‌ها پرداخته می‌شود.

کاستی در حمایت‌های برون‌سازمانی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به کاستی در حمایت‌های برون‌سازمانی اشاره شده است. یکی از مدیران آقا گفت: «دستگاه‌های ذی‌ربط در همکاری مدرسه، فعالیتی از خود نشان نمی‌دهند»، مدیر دیگر می‌گفت: «خیران و نهادهای وابسته در ساخت مدارس مناسب نسبت به گذشته کمتر نقش ایفا می‌کنند» و یکی از اصناف اعتقاد داشت: «تعامل دوسویه شهرداری و مدارس وجود ندارد».

موانع ساختاری

بر اساس نتایج به دست آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به موانع ساختاری اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «بودجه کافی برای اجرای طرح موجود نیست»، مدیر دیگر می‌گفت: «زیرساخت‌ها و تجهیزات کافی در مدارس موجود نیست» و یکی از مصاحبه‌شونده‌ها گفت: «در مدیریت آموزش ضعف وجود دارد».

مشکلات شناختی

بر اساس نتایج به دست آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به مشکلات شناختی اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «صاحب‌نظران و آحاد مردم اطلاعی از طرح ندارند» و یکی از مدیران آقا گفت: «والدین ذهنیت منفی نسبت به جلسات مدرسه دارند و بیشتر آن را برای گرفتن پول می‌دانند».

چالش پیوند مدرسه و محله

بر اساس نتایج به دست آمده از گروه‌های همیار مدارس ابتدایی شهرستان مهاباد در خصوص مشکلات و چالش‌های اجرایی طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله به چالش پیوند مدرسه و محله اشاره شده است. یکی از مدیران خانم گفت: «هماهنگی مدیران مدارس با افراد محله در سطح پایینی قرار دارد».

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج سؤال اول نشان داد که این مضامین سازمان دهنده همسو با یافته‌های مطالعات محمدی پویا، ادیب و زارعی (۱۳۹۹)، افروزه و ثقفی (۱۳۹۸) و یاکوبسون (۲۰۱۶) است.

در تبیین یافته‌های این سؤال می‌توان گفت با توجه به اینکه آموزش و پرورش نقش اساسی در سرنوشت اجتماعی و سیاسی و فرهنگی دارد و مدرسه از جمله مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است و نقش اساسی در هدایت و تربیت افراد جامعه دارد شکوفایی مدرسه، زمینه‌ی رشد و توسعه اجتماعی را فراهم می‌کند. بر این اساس، مصاحبه‌شوندگان اعتقاد دارند که طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله می‌تواند زمینه‌ی مناسبی برای نقش فعال مدرسه در رشد و توسعه اجتماعی فراهم آورد. تحقق این امر خودبه‌خود به رشد اثربخشی و کارآمدی مدرسه می‌انجامد. برای تحقق موفقیت در نهاد آموزشی، رهبری صحیح و کارآمد نیاز است که مدارس برای رسیدن به اهداف تعیین شده نیازمند آن است افراد شایسته در مدیریت و رهبری پرورش یابند. از سویی دیگر، از دید شرکت‌کنندگان، این طرح نه تنها به رشد و اثربخشی مدرسه کمک می‌کند بلکه به افزایش بهره‌وری محله نیز می‌انجامد. نیروی کار، فرهنگ و مشاغل آینده، مسئولیت‌پذیری و کارآفرینی محله، لازمه اصلی رشد اجتماع شهری است. برآیند اثربخشی مدرسه و افزایش بهره‌وری محله، ارتقای کیفیت یادگیری و تقویت پیوند مدرسه و جامعه است؛ بنابراین، طرح می‌تواند نقش فعالی در رشد آگاهی، احساس و رفتارهای دانش‌آموزان در بستر محله و بهبود روابط در ساختارهای مدرسه و جامعه ایفا می‌کند.

نتایج سؤال دوم نشان داد این مضامین سازمان دهنده همسو با یافته‌های مطالعات محمدی پویا، ادیب و زارعی (۱۳۹۹)، افروزه و ثقفی (۱۳۹۸)، ضیاسیدی (۲۰۱۸)، قربانی و جمعه نیا (۱۳۹۷) و یاکوبسون (۲۰۱۶) است.

در تبیین یافته‌های این سؤال می‌توان گفت کاستی در منابع انسانی و امکانات لازم برای پاسخ‌گویی به نیازهای آموزش و پرورش مشکل‌ساز است. برای اجرای بهتر این طرح، پرورش نیروی انسانی از طریق آموزش‌های ضمن

¹ - Jacobson

خدمت و آشناسازی آن‌ها با اهداف، فواید و محتوای آن، امری ضروری است. افزایش نیاز جامعه به آموزش با کیفیت و ایجاد انگیزه در معلمان می‌تواند گام مؤثری در بهینه‌سازی آموزش و پرورش و اجرای این طرح داشته باشد. از سویی دیگر، عوامل انسانی در بستر ساختار آموزشی مناسب رشد می‌کند. یکی از زمینه‌های مناسب این کار، توسعه برنامه درسی مدرسه محور و مداخله بیشتر مدرسه و محله در تصمیم‌گیری‌هاست. بر مبنای این ساختار، رویکرد تمرکزگرا کم‌رنگ شده، هرگونه تصمیم‌گیری باید با مشارکت اعضای محله و مدرسه جهت برگزاری جلسات و کشف شناسایی امکانات محله و مدرسه و تعیین امکانات مالی برای طرح صورت گیرد؛ بنابراین، از دید مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، طرح مدرسه بدون فراهم آوردن ساختار غیرمتمرکز نمی‌تواند به نحو مطلوب اجرا شود. همچنین، یکی از عوامل مهم در اجرای این طرح، ارتباط مدرسه با سایر نهادهای اجتماعی است. جامعه، کالیتی متشکل از نهادهای اجتماعی است. از این رو، بدون مشارکت سایر نهادها، فعالیت‌های مدرسه به خوبی اجرا نخواهند شد. همکاری مدارس با سازمان‌ها اجتماعی می‌تواند به والدین کمک کند تا اطلاعات و خدمات اجتماعی به دست آورند. از این رو، بحث آموزش و اطلاع‌رسانی، پلی به سوی برآوردن ملزومات برای مشارکت همگانی است.

نتایج سؤال سوم نشان داد این مضامین سازمان دهنده همسو با یافته‌های مطالعات محمدی پویا، ادیب و زارعی (۱۳۹۹)، افروزه و ثقفی (۱۳۹۸)، دل‌زنده، ذوالفقار زاده و جعفری‌ها (۱۳۹۴)، خداحمی و ملکی (۱۳۹۴)، ضیاسیدی (۲۰۱۸)، قربانی و جمعه نیا (۱۳۹۷) و یاکوبسون (۲۰۱۶) است.

در تبیین یافته‌های این سؤال می‌توان گفت از دید مشارکت‌کنندگان، یکی از چالش‌های این طرح، عدم همکاری سازمان‌های ذی‌ربط مانند شهرداری با مدارس است؛ آنچه می‌تواند عامل اجرای مطلوب این طرح باشد، فقدان آن عملاً به کاستی این طرح تبدیل شده است؛ بنابراین، برای رفع این مشکل باید هر چه بیشتر زمینه‌ی مشارکت سایر نهادهای اجتماعی با مدرسه را فراهم آورد. از دید مشارکت‌کنندگان، نبود امکانات و ابزارهای مادی و ضعف مدیریت باعث شده است، طرح مدرسه به‌عنوان کانون تربیتی محله با چالش ساختاری روبرو شود. بر این اساس، وزارت آموزش و پرورش باید بودجه اختصاصی برای آن تدارک ببیند و از اجرای صوری آن پرهیز کند. همچنین، یکی از چالش‌های این طرح، مسائل شناختی است. مهم‌ترین عامل عدم مشارکت اولیا و افراد محله در انجام این طرح، عدم آگاهی است. برخی اولیا دریافته‌اند که انجمن اولیا و مربیان تنها برای مشکلات اقتصادی برگزار می‌شود. از این رو، آموزش و پرورش باید با برگزاری جلسات تخصصی و دعوت از ظرفیت‌های محله، نسبت به اهداف و راهبردهای این طرح، آگاهی ببخشد. درنهایت، کاستی در پیوند مدرسه و محله، یکی دیگر از چالش‌های این طرح است. هراندازه میان مدرسه و جامعه، شکاف وجود داشته باشد، اجرای این طرح با چالش روبرو خواهد شد.

پیشنهاد‌های پژوهش

شناساندن این طرح و فواید آن به خانواده‌ها، افراد محله و سایر نهادهای اجتماعی از طریق برگزاری جلسات و رسانه‌های جمعی.

فراهم آوردن امکانات و ابزارهای مادی توسط وزارت آموزش و پرورش جهت اجرای مطلوب طرح.

دادن فرصت به مدرسه و محله در اتخاذ تصمیم‌گیری‌های برنامه درسی و به رسمیت شناساندن آن.

ارتقای سطح علمی معلمان با استفاده از برگزاری دوره‌ها، کارگاه‌ها، تشکیل گروه‌هایی‌ها و انجمن علمی فعال.

منابع

- پی و تو، ژان. (۱۳۹۴)، **مدرسه‌ی پیشبرد دسته‌جمعی**. ترجمه محمود تفضلی. تهران: کوچک.
- حمزوی، راضیه. (۱۳۸۹)، بررسی کارکرد مدارس اجتماعی با تأکید بر اندیشه‌های پایداری اجتماعی. **فصلنامه گزارش سازمان نظام‌مهندسی ساختمان استان فارس**. شماره ۶۶ و ۶۷: ۹۹ - ۹۴
- دل‌زنده، علی، ذوالفقار زاده، حسن و جعفری‌ها، رضا. (۱۳۹۴). بازتعریف مدرسه محله و جایگاه آن در محوریت تعاملات فرهنگی- اجتماعی. محله اسلامی. **کنفرانس بین‌المللی انسان، معماری، تهران: عمران و شهر**.
- ذوالفقاری، محسن (۱۳۹۹). الگوی تعامل مطلوب فرهنگی- ارتباطی بین مسجد مدرسه و خانواده: مورد کاوی مساجد موفق کشور. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته گرایش فرهنگی. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- ساک، رضا (۱۳۸۸). بررسی موانع مدرسه محوری در آموزش و پرورش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- سمیع‌آذر، علیرضا. (۱۳۹۵)، عوامل تئوریک در نارسایی‌های مدرسه‌ی کلاسیک. **فصلنامه مدرسه نو**. شماره ۱۱. صص ۲۷ - ۲۳.
- وزارت آموزش و پرورش، (۱۴۰۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. تهران: وزارت آموزش و پرورش.
- ضیاسیدی (۲۰۱۸)، محله - ویژگی‌های مدرسه: به‌عنوان یک عامل مؤثر در پایداری اجتماعی در محله، **مطالعات آموزش و یادگیری**. شماره ۲: ۱۶۴ - ۱۴۹.
- غروی‌الخوانساری، مریم (۱۳۸۴). «مدرسه محله: کانون فرهنگی - اجتماعی سازمان دهنده محله». نشر هنرهای زیبا. ۲۱(۲)، ۶۷ - ۷۶.
- قربانی، علی‌رضا و جمعه‌نیا، سکینه (۱۳۹۷). نقش عوامل اجتماعی (خانواده، مدرسه و گروه همسالان) در جامعه‌پذیری دانش‌آموزان استان گلستان. **جامعه‌شناسی کاربردی سال بیست و نهم**. شماره ۲ (پیاپی ۷۰): ۱۲۸ - ۱۱۳.
- کامل‌نیا، حامد. (۱۳۹۶)، **دستور زبان طراحی محیط‌های یادگیری: مفاهیم و تجربه‌ها در طراحی: مراکز پیش-دبستانی، مدارس، دانشگاه‌ها**. نوبت چاپ ۲، تهران: سبحان نور.
- محمدی پویا، سهراب. ادیب، یوسف و زارعی، احمد. (۱۳۹۹). راهبردهای مناسب افزایش پیوند خانه، مدرسه و جامعه؛ تأملی در تجربیات جهانی، **فصلنامه علمی مدیریت مدرسه**. دوره هشتم. شماره سوم: ۳۲۶-۳۳۷.
- همتی، فاطمه (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر اجرایی شدن طرح مدیریت مدرسه محوری از دید کارشناسان و متخصصان آموزش و پرورش شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه الزهرا (س).
- هومن، حیدرعلی، (۱۳۸۵). **راهنمای عملی پژوهش کیفی**. چاپ اول. تهران: سمت.
- یزدانی، جواد (۱۳۹۱). مدیریت مشارکتی در مدارس. خلاصه مقالات همایش ملی مهندسی اصلاحات در آموزش و پرورش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.

- Good (2019) Neighborhood Schools and Community Development: Revealing the Intersections through the Philadelphia School Closure Debate. *The Journal of Knowledge Management*. Vol. 1. No .1. pp6-14.
- Jacobson. S.(2016). Community schools: A place-based approach to education and neighborhood change. *Computer and Education Journal*.pp:163-178.
- Nieuwenhuis,R & Hooimeijer,I.(2016), The association between neighbourhoods and educational achievement, a systematic review and meta-analysis. *Strategic management journal*.Vol23.No.9.
- pilloton, e. (2010), teaching design for change. In TED (Producer).
- Reid, N (2007). *The Art and Science of Leading a School, Central 5: A Central European view on competencies for school leaders*. Budapest: Tempus Public Foundation.
- Reutlinger.s.(2019). The Relationship Between School and Neighborhood: Child-Oriented Perspectives on Educational Locations. *California Management Review*(3).40: 133- 153
- Schrum. L.(1995). Educators and Internet: A case Study of professional development. *Computers in Education Journal* . ۲۴(۳). ۲۲۱-۲۲۸.